

АССАЛАМ

www.assalam.ru

НА ТАБАСАРАНСКОМ ЯЗЫКЕ

МУСУРМАНИН ГАЗАТ

№3 (52) март 2008-ну йис. / Раби-уль-авваль 1429 / Табасаран члалниинди вазлик саб ражну удубчлвур. Къимат 15 манат

РД- йин муфтийин Дих аплуб

Уху халкъ гьапурин, гьаму жилиин варидарихъна Камаллурин ччвурнахъ ва анжагъ Ахью Гьияматдин йигъан дин хьапрайи агъли-йирихъна

Гьюрматлу гьардшар ва чйир!

Бегъемди фикирлу ва яшнакна ккуркънайи гьарсар мусурман касди саб къа-

дар дережайиинди исламдин аьгьовалар гьадагъну ккунду, хъа гьацира чпин веледаризра улупуб лазим ву. Гьацдар чарасуз аьгьовалар имандин (диндин) бинийрикан йирхъуб ву, Исламдин хъуб бина, игъсандин (тасаввуфдин) аьгьовалар ву, яни чиркин ляхнарихъан марцц аплру илмар ва гьиллигъар марцц аплрудар; шагдадайин мянайикан аьгьовал; арканар ва гьудган аплбанна ушв бисбан шартлар аьгьовал, касибариз - закатдикан ва гьаждикан лазим вуйи аьгьовалар ади хъувал; Аллагъдикан чарасуз вуйи, пуз хай даршлу ва мумкин вуйи лишнариккан (сифатарикан) аьгьяди хъувал; Аллагъдин малаикарихъ фици хъугъну ккундуш, гьаддикан аьгьовалар ади хъувал; Кьуръандиь ва гьядисариь дупнайи малаикарин ва пайгъамбарин

ччвурар аьгьяди хъувал, пайгъамбариз чарасуз вуйи, хас вуйи, хас дару ва мумкинвал айи сифатарикан аьгьяди хъувал; Мугъяммад Пайгъамбарин уьмриккан жикъи аьгьовалар ади хъувал; Мугъяммад Пайгъамбарин тухмарикан, бицидарикан ва хпарикан аьгьовалар ади хъувал; Гьияматдин йигъахъ фици хъугъну ккундуш аьгьяди хъувал; инсанарин арайиь тарагънайи гунгъарикан аьгьяди хъувал; фуж лихураш ясана гьуллугъ аплураш, гьацдар ксариз гьарам ляхнариккан аьгьяди хъувал ва гьаддихъди сабси гьакълу дару ляхнар дарапбаан аьгьовалар ади хъувал; мелзнан, уларин, ибарин, хиларин, ликарин, жандин айти йишварин (аьйибнан йишварин) гунгъар дарапбан бадали аьгьовалар ади хъувал.

Гьаму аьгьовалар гьадагъуз мусурман ксар буржлу ву, гьеле гьадрар бадали Китайдиз гьагъювал алабхъурушра ва гьаждиз гьагъбаз ахьру къадар харжар удучлвуршра (харж шулушра) харж дапну ккунду.

Инсандиз артухъди аьгьовалар ади хъували, дугъу гьадмукъан артухъди шадвал гьазанмиш аплру, гьадмукъан артухъди дугъан дин мюгъкам шулу ва гьаддихъди сабси дугъан фикирлувал цийи алаплру.

Гьит Аллагъу Тааьлайи Исламдин аьгьовалар гьадагъуз ясана ужудар ляхнар клули гьахуз ккуни ксариз кюмек туври!

НУМРАЙИЪ:

3 ПАЙГЪАМБАР
БАБКАН ГЪАХЪИ
ЙИГЪ МУБАРАК!

Мугъяммад пайгъамбарикан асасур ву

4 ТЕРБИЯЙИН
ТЕМЙИРИАН

Рябатсузвалин сяргъатарилан улдучлвган

6 ДЮНЯЙИН
АРХИТЕКТУРА

Самарканддин мистар

7 АБЙИР-БАБАРИН
УЖУДАР АЪДАТАР
УЪРХЮХЪА

Ихъ ччивар багъри дагълариь айихъ

ГИРАМИ ВАЗ

Раби-уль-авваль

А лагъди Гьаьнайи Мугъяммад Пайгъамбар бабкан гьахъи йигъ къайд гьапунхъа.

Гьадму багъалу касдихъна - Аллагъди Гьаьнайирихъна гьюрмат уьхъуб метлебнинди мусурманри неинки гьадму йигъан тариф аплру, хъа вари вазра адлу вазси гьисаб аплру. Дюнъийин жилиин Мугъяммад Пайгъамбартан артухъди лайикълу ва гьюрматлу кас гьахъундар ва хьидар- Аьбдулагъдин ва Аминатдин бай, Меккайиь бабкан гьахъир ва Мединайиь накъвдик (никърик) кивур. Дугъу ухъухъна Ислам гьабхну- гьакълу ва дюзвал улупру дин.

Иллагъки мусурман диндин адлувал ва тьасирлувал йислан- йисаз къувватлу шула. Гьаму динди 1400 йислан зиина вуйи вахтна Аллагъ Сар вуйивал ва Мугъяммад Дугъу Гьаьнайи Пайгъамбар вуйивал тасдикъ аплру. Дугъу ухъухъна Гирами Кьуръан- варитан аьхю аьламат гьабхну.

Аллагъу Тааьлайи Кьуръан тувну ва дидин гьакънаан гьаврикк ккаьбан ляхин гьабхуб метлебнинди аьлимарра тувну (Аьлгъямдулиллагъ). Хъа амма гьаддихъди сабси мунафикъарра ва фа-

сикъарра а, дурари дин чиркин аплуз, жюрбежюр багъанйир агури кабцлуз чалишмиш'валар аплру. Иллагъки аьхиримжи вахтна Европайин жюрбежюр уьлкйирин газатарин ва журналари Ислам диндиз зарар тувру зараркар гьаракатар гьахурайиваликан гизафдариз мялум дубхъна. Учурин ихъ багъри табасаран члалниинди удубчлвурайи «Ассалам» газатдиь гьаддин гьакънаан хайлин гьибиклунча. Мугъяммад Пайгъамбариндар вуйич клуру жюрейин рихшантвалин шиклар кау Европайин саб жерге уьлкйирин газатариз наразивал мялум дарапди фици гьузуз шулухъа? Ари гьаддиз неинки мусурманри, хъа гьацира гьянаь сацибкъана намуслувалин юкъл айи жара динарин вакиларира кмиди гьадму алчагъвалин гьаракатар тянкъид гьапнийи ва аплру.

Вари вахтари Исламдин тьасирлувал аьхуб гьабхну. Исламдин ччвурнахъ фицдар алчагъвалин гьаракатар гьахурушра, амма думу варидарин улихъ гьакълуб ва марциб ву. Хъа Мугъяммад Пайгъамбар бабкан гьахъи йигъ къайд аплбакан улхуруш, чав Пайгъамбарира гьадму йигъ адлу гьапну. Гьар итни

йигъан дугъу ушв бисури ва учв бабкан гьахъи йигъ ву, клури гьахъну. Гьелбетда, ибадат аплбинди, Аллагъдин ччвур адлу аплбинди. Ари гьаддиз ухъура Пайгъамбарин рякъюьди гьагъюз ва гьацар кас ухъухъна гьаьбаз лигну Аллагъу Тааьлайиз шюкюр ибшри клураха.

Гьаму вазлин вари лайикълувалар ва заанвалар аьгьяди, ухъу, гирами мусурман чвийр ва чйир, ихъ Пайгъамбарихъна ва жув- жуввахъна вуйи ккунивал артухъ дапну ккунду. Ва гьаму дюнъийин гьагъюз гьарсабдиз гьазур духъну ккунду.

Гьит Аллагъу Тааьлайи гьаму аьхю ва адлу Раби-уль-авваль вазлихъна вуйи гьюрматнаанра ухъу вари гьакълу рякъюин алаъри. Амин!

ДЮАЪ БАТИУЛ АПУВАЛ ДИНСУЗВАЛИН ЛИШАН ВУ

ИСЛАМДИН ХАБРАР

ДЮНЬЯЙИЪ

ИРАК:
Америкайин дустгъарий
10 йисандин бицидар-
набалугъар ва 80 йисан-
дин къабидар а.

Иракдин жилин ерлешмиш духънайи Америкайин дустгъарий айи гъал фициб вуш, гъаддиз «Аль-Джазирия» клуру телеканални февралин къялаъ улупу передачайиъ хусуси репортаж бахш гъапну.

Гъаддиъ ихтилат гъапганси, Ирак чпин хлиз гъадабгънайи гъюкмари лапра читин шараитарий къабидари ва бицидари дустагъ хъапрайиваликан ва гъаддихъди сабси дурари дюнъяйиъ итнайи аьдатар - къайдйир члур апурайиваликан ктибтну. Асас вуди дустагъдиъ итнайидарикан варитган бици яшнан набалугъдин яш йициуд йискъана тамам дубхънадар, хъа варитган яшлуйин яш урчлвцлур йисахъна удубчлвур.

Гъадму видеосюжетдикан улхури, «Собрание» ччвур тувнайи жямъаьтлугъ тешкилатдин председател Мугъяммад Салаягидиновди гъапганси, америкайин дявдин гъуллугъчйири бицидариз илзигбаан вуйи чпин гъаракатар дюзидар вуйич, клуру багъанйириинди мялуматар тувру дакъатариз Иракди бицидарикан ибарат вуйи боевикар гъязур апура, клуру жюрейин кучлдин хабрар деетну.

ВЕЛИКОБРИТАНИЯ:
Гордон Браунди шариаът тапувалин тереф гъибисну.

Великобританияйин премьер-министр Гордон Браунди Кентерберийин архиепископ Роуэн Уильямсдин теклифназ разивал тувну. Думу теклиф уьлкейин суддин практикыйиъ шариаътдин къанунар тлаъну ккунивал ву.

Англиканский мистан клулиъ айир 150 иерархдин терефнаан тьянквид гъапну. Фи-

цики дурари аьрза бикбиинди Уильямсдин багъишламиш апувал тлааб гъапну. Гъюкуматдин клулиъ айири къаназ телефондиан архиепископдихъди улхбар гъапну, гъадмуган дугъан теклифар къабул гъапнийи. Браундин пресс-секретарин гафарийинди, дугъу Уильямсдин лапра дирбаш кас ву клури гъапну, фицики дугъу чан жямъаьтлугъ гъуллугъ намусувалийинди клулиъ адабгъура.

Гъалмагъал февралин 7-пи йигъан Кентерберийин архиепископди «Ислам ва англияйин ихтиярар» клуру темайин лекция гъурхган арайиз гъафну. Уильямсди, Сатидухънайи пачагълугъдин юридический практикыйиъ католицизмийн ва иудаизмийн саб жерге аьдатар ишлетмиш апурайиваликан улхури, уьлкейин мусурмар айи йишварий шариаътдин къайдйир тлаъну ккуниваликан чан фикрар гъапну. Дугъу мялум гъапганси, мусурмар диндихъна вуйи вафалувалин гъюкмари хъна вуйи вафалувалин арайиъ айи терефар ктагъуз мажбур шлу гъадисйир артмиш хъуз гъитну ккундар.

ТУРЦИЯ:
Дишагълийириъ вузариъ аьхиримжи вуди гъижжаб алабхъуз ихтияр тувну.

Турцияйин парламентдин депутатари Конституцияйин къюб йишваъ дигишвалар тлаъбийинди (заан урхбан заведенириъ урхурайи студент шубариз аьдати мусурмар палтар алахъувал къадагъа аплбан гъякънаан вуйидар) аьхиримжи вуди къарар къабул гъапну.

Гъадму дигишвалар тлаъбан тереф 403 депутатди гъибисну, 107 депутатди наразивал тувну.

Дигиш дапнайи сабнуб пунктнаъ дупнайиганси, «гъич саризра заан образование гъадабгъуз ваъ дупну ккундар» яни гъаму гафариз аьдати мусурмар ягълухъар алахъру шубариз гъич саб жюрейинра илзигувал дубхъну ккундар, клуру мяна а. Дигишваларин проект улихъ хъайи гъякълувалин ва артмиш хъувалин Партияйи теклиф дапнайиб ву, хъа гъадму партияйи исламдин фикрарин тереф уьбхура.

УРУСАТДИЪ

САНКТ-ПЕТЕРБУРГ:
Исламдин къиматлувалар: сабпи ражну вуди Государствойин Эрмитраждиъ улупну.

Мусурман уьлкейин текбиртан даршлу къиматлу шейъар «Во дворцах и шатрах. Исламский мир от Китая до Европы» клуру выставка улупру вахтна сабпи ражну вуди улупуз мясляаъ гъапну. Думу выставка февралин 14-пи йигъан ачмиш гъапну. Николаевский залиъ ерлешмиш дубхънайи выставка исламдин дюнъяйин европайин ва китаидин гъунши культурйирихъди аьлакъа айивализ бахш дапнайиб ва юкъуб пайнакан ибарат вуйиб ву.

Сабпи пайну 7-пи аьсрилан монголари уьлкейир чпиз мютлюгъ гъапну йисаризкъан вуйи вахтан деврарихъди таниш апура. Кыюбпиб, Монголари тарашваларихъан хъюгъну 16-пи аьсризкъан вуйиб ву. Гъаддихъди сабси монголалар хъаляхъ Китаидин тьясирлувалин терефназ асас фикрар тувру. Шубубпи пайну 16-пи-19-пи аьсрарий исламдин дюнъяйихъди таниш апура. Хъа юкъубпи пай исламдин дюнъяйиз ва Урусатдин арайиъ айи политикайинна дипломатвалин ва дявдин аьлакъийириъ бахш дапна.

Выставкайиз мусурман уьлкейин жюрбежюр терефарихъди аьлакъалу вуйи 300-дилан зиина шейъар арайиз адагъну. Асас шиклар Бухарайин палаткайиъ улупну.

ПЕНЗАЙИН ОБЛАСТЬ:
Солдтариз Исламдиъ эдеблувалин терефарикан ктибтну

Пензенский областдин Каменки клуру шагърий айи военный гарнизондин улихъ-клулихъ хъайидари теклиф

аплбаз лигну шагърин медресейин ва «Просвещение» клуру ччвур тувнайи региондин тешкилатдин жигъиларин отделин гъуллугъчйири лекция гъурхну- «Исламдиъ эдеблувалин терефар» клуру темайин. Метлеб- дявдин гъуллугъчйирин эдеблувалин рюгъ за апуб вуйи.

Гъаму жюрейин темйириан лекцийир ва сюгъатар гъахувал гарнизондин эскрар диндин ва миллет жигъатнаан вуйи терефариян жюрбежюр гъалмагълар арайиз гъювалихъди аьлакъалу вуди чарасузуб вуйи. Каменки шагърин медресейин клулиъ айи Ринат Агъямовди 30-рилан зиина мусурмарни гъуллугъ апурайи дявдин частнан командованиейиз кми- кмиди жвумийин гъудгнар тешкил аплбан теклиф тувну. Эскрарин женгнан рюгъ за аплбан бадали, эдеблувалин тербия за апуб метлебниинди, ихъ уьлкейиъ «дедовщинайи» кюкю апурайивализ къаршуди удучлвбан метлебариз ва жюрбежюр жара нягъякъ ляхнарин улихъ женг гъабхуб метлебниинди сатланди вуйи гъудган апуз вахт жара апуз гаф тувну.

ЧЕЧНЯ:
Чичандин психиатрари Кван ицру аьзарлуйир Къуръандин ва уклар-клажарин кюмекниинди сагъ аплди.

Багахъ вахтари Чечняйин меркездиъ лапра аьдатнан дару услугаы психиатрический клиника тикмиш апуз хъюгъбанди ву. Гъадушваъ аьзарлуйир Гирами Къуръандиан вуйи сурйир урхбийинди сагъ апуз хъюгъди.

Медицинайин идара Грозныйиъ багахъ йигъари тикмиш апуз хъюгъбанди ву - Аьгмад Къадировдин ччвурнахъ хъайи региондин жямъаьтлугъ фонднан пулин дакъатарин кюмекниинди.

Сифте гъадму клиникайиъ Аллагъдин диндикан аьгю 10 аьлим лихиди, чпиз пишекарвалин психологияйин аьгювалар айидар ва уклар-клажарин кюмекниинди жюрбежюр уьрар сагъ апурад.

Чичандин мусурмар идарайин пресс-гъуллугънан руководитель Султан Хасики-

мовдин улупбарийинди. Чичандиъ адлу мусурман аьлим Дауд Сальмурзаевди ухдихъанмина ва лапра хайирлуди Къуръандин кюмекниинди психика жигъатнаан кван ицру уьрар кайи ксар сагъ апура.

Дугъу гъацира къайд гъапну, фицики рягъимлувалин кюмекнан дакъатарийинди вуйи гъаму жюрейин клиника тикмиш аплбан фикрариз Чичандин улихъ-клулихъ хъайидари разивал тувну.

ДАГЪУСТАДИЪ

Аьлимарин мажлис

Февралин сифте клуларий Мягъячгъала шагърин Кировский райондин Ленинкент поселокдиъ Дагъустандин аьлимарин нубатнан мажлис клули гъубшну. Гъадушваъ адлу аьлимар, поселокдин ва республикайин жюрбежюр жара гъуларин агъалийир иштирак гъахъну.

Гъаму жюрейин серенжемар гъахували чиб-чпихъди гюрюшмиш хъуз, дюьйирихъ хъпехъуз, жвуваз гъаврий адру суалариз жавабар агуз, рюгълувал жигъатнаан девлетлу хъуз мумкинвал яратмиш апуру.

Мажлисдиъ Мягъячгъалайин цийи поселокдин имам Магъди-гъажи Абидов, «Нурул Ислам» газатдин клулин редактор Мугъяммад-гъажи Мугъяммадов, Буйнакск шагърин имам Абдулкерим-гъажи Мугъяммадов, ДУМД-дин канонический отделиз регъбервал туврайи Мугъяммад Мугъяммадов иштирак гъахъну. Мажлис Къурамугъяммад-гъажи Рамазановдин ччвурнахъ хъайи медресейин директор Сиражудин-гъажи Мягъямедовди клули гъубхну.

Аьлимари чпин дюьйириъ гъамцдар темйир кван гъапнийи: устаздин багахъ, жямъаьтлугъдин арайиъ мусурмарни рябатлувалин терефар уьрхувал, гъудган апурган деетури шлу гъалатарикан, мелзну деетурайи гунгарикан, гъамусдин аьлимари цийивалар ашкар апурайиваликан (дурарикан гъеле Къуръандиъ 1400 йис мидиз улихъна дупна).

ПАЙГЪАМБАР ﷺ БАБКАН ГЪАХЪИ ЙИГЪ МУБАРАК!

Мугъяммад ﷺ пайгъамбарарикан асасур ву

Гирами мусурман чвйир ва чйир!
Мугъяммад Пайгъамбар ﷺ Аллагу Тааълайин варитан ихтибарлу ва Дугъан тлалабар дюзди клулиз адагъру пайгъамбарарикан сар ву. Ухъу гъудган аплруган, дюъйир урхруган «Аллагъ сар, Мугъяммад Пайгъамбар ﷺ гъакъ ву», клури шулхъа. Гъаддиз Мугъяммад Пайгъамбарин уъм-рикан гъарсар мусурман касдиз лапра ужуйи аьгъяди ккунду. Мугъяммад ﷺ пайгъамбарарикан аьхиримжи вуди халкъ гъаплур ву. Дугъан къяляхъ сарун гъич сар пайгъамбарра бабкан гъахъундар ва хъидар. Дугъу Аллагу Тааълайин вакилвалин буржи тамам гъаплну ва думу имбу пайгъамбарарин марццивалин клялиб ву.

Мугъяммад Пайгъамбар ﷺ элгет йигъан Раби-уль-Аввалин 12-диз, филин йисан (христианарин гъисабаринди 570-пи йисан 20-пи апрелиъ) Меккаийъ, къурейшитарин тухумдиан вуйи Гъяшимдин хизандиъ бабкан гъахъну.

Дугъан гагаиз Абдулагъ клуи, дадайиз-Аминат. Думуган Аравияийъ айи аьдатариз асас духъну, къюд йис хъайизкъан вуйи вахтна Саад клуру тухмарикан вуйи Гъялимат клуру хпири дугъаз чан мухрилан никк тувру.

Пайгъамбарин гага къанна хъуд йисаъ ади кечмиш шулу, бай бабкан духъну къюб вазлилан, хъа дада йикруган балин йирхъуд йисра дубхънадайи. Думу йикбалан къяляхъ къюд йисан Мугъяммад чан аба Абдул-Мутталибдихъ яшамиш шулу. Дугъан мир-

жид йис гъабхъиган, абара йиклуру. Хъасин думу чан гагайинди вуйи халу Абуталибди чахъна гъахуру.

Мугъяммад зегъмет зигбахъна лапра ухти вердиш шулу, мекканлууйрин чарвйирхъ гъягъюру. Лапра ухти, бицигандин вахтналан хъюгъну думу камаллу, гъякъвал ккуни, ихтибарвализ умудлу, хъугъвал клулиз адабгъру, чан гаф тасдикъ аплру, эдеблу, намуслу, гъич саб жорейин гъалатлар дараплру фикирлу бай вуди гъахъну.

25 йис яш гъабхъиган Мугъяммадди адлу ачни дишагъли Хаджатдин теклифниинди думу чаз хпирди гъадагъру. Гизаф къадар адлу ксариз Хаджат чпиз хпирди гъадагъуз ккундийи, амма дугъу разивал тувундайи.

Мугъяммад чан ватанагълийрин арайиъ намуслу,

умудлу касси адлу духънайи, дугъу гъич саб вахтнара кучлал аплурдайи.

Сабпи ражну Мугъяммаддин аьндарвалин ляхин чан 40 йис дубхънайиган (христианарин гъисабаринди 610-пи йисан) ашкар гъабхъну. Хира клуру дюрхъяз нубатнан ражну гъафиган саб дупну Жабраил малаик гъюру ва буйругъ аплру: «Икра!» (Урх!). Мугъяммадди жаваб тувру: «Узуз урхуз аьгъдарзуз», - дугъаз, дугъриданна, урхуз аьгъяди гъабхъундар. Малаикди чан буйругъ текрар аплру, хъа дугъу цийиклуттан гъациб жавабра тувру. Шубубпи ражну Жабраили клуру: « Урх, Первердигарин ччвурнахъан...»

Мугъяммадди гъадму гафар текрар аплру ва дурар чан кивак гъидикганси шулу. Жабраили Мугъяммаддиз пайгъамбар вува, Аллагъди Гъаънайир вува, клури гъаплну.

Гъаддихъанмина малаик Жабраилихъанмина Мугъяммад Пайгъамбарихъна ﷺ Къуръан тувнайивал гъисаб аплра. Гъадму ляхин 23 йисан давам гъабхъну. Лазим гъабхъи гъяларийъ, дюньяийн аьгъвалатназ дилигну, Къуръан инсаниятдиз паяриинди ачмиш шули гъабхъну.

Мугъяммадди лапра къаназ ва аьгъ аплбан дюшюшар алахъури Ислам тарабгъуз, дидин ад за аплуз хъюгъну. Къурайшитар пайгъамбариз къаршуди удучвурри гъахъну, фицики дурариз чпин къурлушдин диб ва аьдатар члур аплрувализ къурху айивал аьгъю дубхънайи. Мугъяммаддиз ва сарпи мусурмнарариз илзигури, дугъан ччвур искан аплури ва элегури гъахъну.

Дугълан футнийир аплури, шаир, фалабахан, аьмалдар, жинарихъди аьлакъа айир ву, клури гъахъну. Къяфирари чпиз айи вари къуватар ва мумкинвалар дугъу тарабгъуз хъюгънайи диндиз къаршуди гъягъбиина жалб аплуйи. Дугъ'ин аьлхъюри, дугъ'ин бицидар, фикирсузар ва дишагълийир алаури, дугъахъинди гъванар ккатлахъури, думу йиклуз къаст аплури гъахъну. Мугъяммадди ва дугъан терефкрари Аллагъ ﷻ ва дугъан дин бадали варибдин аьгъ аплуйи.

620-пи йисан, дугъан аьндарвалин ляхнар ашкар

гъахъихъанмина йицлуд йислан, Аллагу Тааълайи думу Завариз гъахуру. Сифте Аллагъди думу йишвандин вахтна Меккаийан Иерусалимдиз, Байтул Мукъаддасдин мистаз, гъахуру, хъасин завариз адауру. Душ'ин дугъаз гизаф къадар аьламатар улупуру, дугъаз чпин нягъакъ ляхнарариз, чпи деету гъалатлариз лигну жаза гъадабгъурайидар гъяркъну, пайгъамбарарихъди гъюрюш-

луостровдиина тарабгъуз хъюбгъру. Пайгъамбари ﷺ инсанариз ислам дин улупуру, дидин вазифйирикан ва мажбурнамайирикан ктибтуру, къадагъа даплнайи терефарикан улхури гъахъну, къюби дюнйиризра хайирлу ляхнарарикан хайирлу рякъяр ашкар аплуйи, инсанариз гизаф къадар аьламатар улупуру (мюъжизат). Фикирлу инсанар Пайгъамбарин рякъюъди гъягъюри гъахъну. Гъижрайин къяляхъ йицлуд йислан ﷺ Мугъяммад Пайгъамбари тарабгъу дин Аравияийн вари полуостровдиин варитан асасуб ва агъавал чан хлиз гъадабгънайиб вуди гъабхъну

Мугъяммад Пайгъамбар ﷺ инсанарин арайиъ ислам дин

миш гъахъну, дугъаз Аллагъдин ﷻ гизаф къадар жинивалар ашкар гъаплну, дурарикан дугъу сарун гъич саризра гъаплундар. Думу Аллагъди ﷻ гъич саркъана адрау завун аьршариз адаъну ва гъаддихъди сабси Аллагъди ﷻ дугъаз саризкъан дараплу асас гъюрмат гъаплну.

Христианарин гъисабаринди 622-пи йисан, Пайгъамбар бабкан гъахъихъанмина 13-пи йис дубхънайиган, Аллагу Тааълайин амриинди ва ихтиярниинди сифтейин мусурмнарарихъди Мугъяммад Пайгъамбар ﷺ Меккаийан Ясрибдиз гъягъюру, хъасин дидиз Пайгъамбарин шагъур-Медина клуру ччвур тувну Гъадмуган кючмиш гъахъихъанмина (аьраб члалниинди «гъижра») мусурмнари йискъубан вахт гъисаб аплуз хъюгъна.

Сарпи мусурмнарарина къяфирарин (динсузарин) арайиъ гизаф къадар дявйир ва кчихбар клули гъушну. Ислам яваш-явашди Аравияийн по-

бегъемди тарабгъбан къяляхъ 63 йисандин яшнаъ ади кечмиш шулу (Гъижрайин йицлуд-пи йисан, Раби уль-аввалин вазлин 12-пи йигъан)

Пайгъамбарин ляхин давам гъаплдариз аьсгъябар клуру. Гъадарарикан варитан машгъур аьсгъябар вуди Абу-Бакар, Уьмар, Уьсман ва Аьли гъисаб аплура, дурар хъасин зиихъ улупнайи къайдайинди халифар гъахъну (Пайгъамбарин заместителар), яни мусурмнарарин улихъ хъайидар. Дурар тарихдиъ ихъ дин гъякълуди хъаплру халифар вуди гъузру, фицики дурари мусурман дин Исламдин тлалабар бегъемди гъуркпори хъаплри гъахъну.

Гъит Аллагу Тааълайи ухъуз Мугъяммад Пайгъамбари ﷺ улупу рякъюъди гъягъюз амур аплри ва кюмек туври!

«Мусурман диндин бинийр» клуру китабдиан. Сабпи пай. Мусурман диндин умуми улупбар...»

УЖУДАР ЛЯХНАРИКАН УЖУБСИБ АЛЛАГЪ БАДАЛИ ККУН АПУВАЛ ВА ДАККУН АПУВАЛ ВУ

ГЪЯДИС

ТЕРБИЯЙИН ТЕМЙИРИАН

Рябатсузвалин сяргыатарилан уддучІвган...

Урусатдиз гуж- балайинди демократияйин шартлари учІвуз мажбур гьапІу капита- лист уьлкйири, сабпи нубат- наь Америкайи, ухьу гьад- мукьан чІуру мюргъариь ит- на, фицики сарун душвъан бажагъат уддучІвуз шул.

Пирмягъамед КЪАСУМОВ
редактор

Хь а ихъ аьдатариинди инсан- дин улихъ дивнайи вазифа (ягъ- намус уьбхювал) лап- ра жавабдарвалинуб ву. Амма гъаз- вуш ихъ Урусатдин багъри телевиде- нийиз чав гьапраш, чав фунуб гьуру- лушдиь «сейир» апураш гьархнайи- ганси ву. Магъа узу саб далили мюгъ- тал гьапІну. Саб сяьтна гьацІан муд- датнаь йицубдилан зина инсафсузвал- ин дюшюшар гьаркъюнузу. Хъа инса- нар йивну йикІувал, сари сариз гьур- дар- бачІар йивувал, эдебсуз ва чир- кин гьяркатар гьахбахъди аьлакьалу вуйи шиклар- дакьикйир сацІиб арай- илан чарасуз тувра. Магъа ухьу наба- лугъариз ва жигъилариз туврайи тер- бия. Белке гьаддиз аьхиримжи йисари Урусатдиь гьарсаб къюбпи нюкягъ сацІиб вахтналан чІюбгъбинди ясана хизан ккадабхъбинди ккудубкІура. Мурар гьаци кьуру гафар дар- сатис- тикайин улупбариз асас духьну узу ичв арайиз духнайидар ву.

Магъа сакьодар пашман цифрар кІваин апулхъа. Гьар йисан Урусатдиь 14 йисахъна яшназ дуннайи веледар чпин абйир- бабари урччвур. 10 про- цент, яни 200 агъзурихъна набалугъар урччувалин натижайиь уьмриан гьагъюру- йихуру. 50 агъзурилан зина бицІидар чпин гагйирихъан ва дадйи- рихъан гьегрну жара йишвариз гьагъю- ру. Хъа пул- девлет бадали гьар вазли ихъ уьлкейиь варжариинди бицІидар жин апура ва масу тувра. Ухьу, яш дубхънайидари, ихъ читинвалар ва да- раскъалвалар гьаму вьадайин алау- рахъа, хъа амма асас тахсирклар ухьу вуйивал гьичра кІулъин бисурадархъа. Ихъ хъял шерейтириккан ктабгъу- рахъа. Гъаз гьапиш дурар гьелелиг кьувватсуздар, хилъан гьелелиг фука дьаргъудар, гагайин, дадайин жумарт ва аьлхъру машар дьаркьну адрудар ву. Ав, гьелелиг. Хъасин? Хъасин, чпи аьхю гьахьган, фикирлу фагъмиинди ухьу дурарихъ гьизигу зегъмет- зиллет ва ихъ вижнасузвал чпи «терезариин» иливган... ари гьадмуган дурари белке ухълан къисасра алдабгъур.

Яраб ухьу аьдати инсанариз хас вуйи рябатлувалин перде гъаз гьамкь- ан ухди ва рягъятди дигиш гьапІнийкан? Ухьу жара уьлкйирин

дархи гагйириккан дадйириккан чпиз масу гьадагъу веледар (хъпрехъруган) урччвур кІури, аьйиб апураха. Хъа амма ухъкан гьич сарикъана Урусатдин жюрбежур йишварихъ наркотикар зиг- бан ва арагъ- чяхир уьхъбан тьасир- наккди фукъан веледар урччвураш, майиф апураш ва йикІураш гьисаб гьапІнийин? Гьелбетда, ваь. КІури шул- даринхъа: жвуван хусуси улиь абхъу чІурх хамхарси гьибгъру, хъа жарари- нуб улиь абхънайиб рябкъюрдар.

Наркотик ва наркоман! Гьаму гафар 20-25 йис мидиз улихъна ихъ инсанарин мелзнийнкъана алидар дайи. Белке гьийин деврин жигъилар узу кІурайи гьаму гафарихъ хътругъузра мумкин ву, хъа амма узуси, йиз деврин наслизра наркотикар кІурудар фйир ва фицдар вушкъана аьгдайи. Йиз уьмриь сабпи ражну вуди наркоман шерейтир 80 - пи йисари узу Дагъустандин туристарин дестейин кІулиь айир вуди Вьетнамдиз гьушган, Сайгон шагъриь гьаркъюнузу. Советарин Союздин кюмекниинди Аме- рикайин кьушмар Кьибла Вьетнамдиь магълуб гьахьган, сарун чпиз жара ча- ра имдру америкайин эскрари, чпи се- беб вуди гашлу йихурайи вьетнамлуйи- риз гьаци чІанади наркотикар туври

Республикайин наркологияйин диспансерихъ 6839 кас учетназ гьадагъна, гьадрарикан «шприцарин наркоманар» 65 процент ву, 900- дилан зиина ксар ВИЧ-ди зегъерламиш дапІнайидар.

гьахъну. Жумартвалин хил гьачІабккури ваь гьа, хъа гьадму гашлу шерейтир- ин- бейнавайирин кІулар гекю ишри кІури. Ари гьадмуган йиз уларикк йицІбаринди набалугъар (кючйиригъ дахънайидар) ккархънийи ва гьадрарин язухъвалин гьиссвал гьира кмиди кІва- ан уддучІвурадари.

Хъа гьамус?! Гьамус гьадму уьзур гьеле ихъ мусурман аьдатар хъаьрайи хайлин дагъустанлуйирин хизанариз- ра дунфа. Илагъки пулин аьхю дуж- мар айи, яшайишдин артухъди шараи- тар айи девлетлуйирин веледар (гьа- му дюньяйиь айи шадвалар, аьрсузвал- лар цІиб вуйиганси) гьеле наркотика- рин кьайланар зигбиинди кефер хъаь- биинра машгъл духьна.

Йиз гафар тасдик апура сакьодар далилар кІваин апуз ккундузуз («Дагъправда», 27- пи июнь 2007- пи йис): «Ихъ республикайиь 30 процент- дилан зиина жигъилари саб ражну дубхънура наркотикарин тІеме аьгъю апувалик гьисаб ву. Республикайин наркологияйин диспансерихъ 6839 кас учетназ гьадагъна, гьадрарикан «шприцарин наркоманар» 65 процент ву, 900- дилан зиина ксар ВИЧ-ди зегъерламиш дапІнайидар. Йислан - йисаз гужалди бедендиз тьасир апура

ва психоактивный шейъар ишлетмиш апурударин кьадар артухъ шула. Ди- шагълийирин арайиь наркомания та- рабгъувалра давам шула.

Магъа гьаму цифрарин кьаляхъ гьайифвалин ухътар алдрахъру аба- баб шуйкІана? Ухьу гьапра ва фунуб дюньяйиь яшаммиш шула? Яраб ухьу рябатлувал жигъатнаан гъаз мукъан ужуз духънайкан? Гъаз, гъаз? Гьай- ифвал зигру суалар арайиз гьюра, хъа амма ужуб терефнахъанди уьмур дигиш шуладарихъ.

Ав, гьарсар касди чан гележегдин къисмат бадали чав жафа дизигну ккунду. Гьелбетда, зяйифдар наркоти- карин рубарин «мюргъариь» ахъру, хъа рюгълувал жигъатнаан кьувватлу- дари думу зегъриман багахъ апурудар Хъа нагагъ жвуван хизандиан ясана жара багахълуйирин арайиан вуйири- ин гьациб бедбахтвалин къисмат алабхъиш, наркомания варитІан ин- сафсуз ва бейгъуш уьзур вуйивал аьгъю шулу.

Белке «Гьит чпин жандин эйвал апуз даршлу зяйифдар вахтназ улихъна гьаму дюньяйиан терг ишри, хъа кьувватлудар гьузри!» кІурударра ашул. Ваь, ваь, гьаци пузра гьаляк

хъидархъа, фицики илагъки гьийин ихъ уьлкейиь гьацдар кьувватлудар, наркотикари ккагъуз гьудрузрудар ги- заф айинхъа? Гьайифки, ... ваь. Ухьу фици ва фукъан гьапишра, дурар саб- пи нубатнаь инсанар, ихъ ватанагъ- лийир даринхъа?! Дурар гьадму пис гьиллигъарихъан хъадаьну гьаькьлу рякьюхъна хувал, гьадрар сагъ апІби- инди имбу ксаризра тьасир шлугансиб нумуна тувувал- ари ухъуз гьамциб кьувват гьибихъиш, гьадму нумунайи ихъ гьюзимбу наслизра ужуб тереф- нахъинди тьасир апІрийи, гьаци гьапІнийиш, ухъкан Аллагъра, аьдати инсанарра рази шлийи.

Бегъемди наркотикарин элпеш- миш духънайи хайлин ксариз дурар саб терефназди вуйи билетдик гьисаб ву. Гъаз гьапиш дурарин зегъерлували- ан инсандихъан аькьюллу уьмрихъна хътакуз шулдар, фицики думу уьзур эйвал апуз даршлу тІурфник гьисаб ву. Гьаму темайиан узу макъала бикІурайивал аьгъю гьабхьган узус таниш вуйи сар касди чаз гьабкъю ва кІваан гьичра удручІврайи дердлу аьгъвалатнан мисалра гьаму имакаь- лайик капІувал ккун гьапІнийи. Дугъу гьамци гьапІнийуз:

- Йиз гьуншдиз айи - адру ялгъуз ве-

леддин абйир- бабар кьикънягъди дев

лет ва пулин ацІу дужмар айидар вуйи. Гьаддиз дурар чпин кІюгъли ва интІи ве- ледди гьеле «Завук кайи хъд ча!» гьа- пишра, «ваь» кІурдайи. Бай кІуруш (дугъаз Амир дупну гьитдихъа!) хъаьхъ- дин вахтна ресторанаиз, саунаиз гьагъюри, учвстар девлетлу баяр-дус- тар агури, чпиз кефер хъаьбан гьайгъ- ушнариь шулу. Абйир- бабарин гьозчи- валиккан ккудучІву Амир сацІиб вахтна- лан гьарган кефлуди шлу наркоман дус- тари чпин дестейиз жалб апуру ва гьа- драрин гьагъйир- тІитІириин аьгъвалат- нан гьиссариккди гьадрарин терефназ- ди гьюру. Амирин жибдиь айи рубар ар- тухъди ичІи хъпахъ пулин дужмар чІилли хъуз хъюгънийи. Сад йис тамам хъайиз- ра Амирин тьамягъвалиан хулан девлет- нан кан ккадабхъуз хъюгъру ва дугъан абйир- бабар гьамлу фикрари, дердери уларикк рякьюри- рякьюри «ерцІуз» хъюгъру. Амири кефер хъаьбан натижа гьамциб гьабхънийи: гагара, дадара вахтназ улихъна кечиш шулу, хъа учв Амир кІуруш майифвалин гьалназ гью- ру, гьадму бейнавайиз айи халра, хиза- нра инвалидвалин коляска шулу.

Гьайифки, гьамцдар пашман миса- лари хайлин жигъилариз тьасир апура- дар. Экономистари кІури шулдаринхъа: «Талаб аш, теклифра хьибди!» Ухъуз ккуншра- ккундаршра, гьаькьятдихъ- ан гьудучІвуз шлу ляхин дар: гьийин вахтна хайлиндариз наркотикар алвер апувал бизнес дубхъна ва дидизра чаз реклама герек ву. Хъа, аьдат вуйиганси, реклама чап апІбан бадали гьадму рек- лама чап апІнайи кІурударин терефнаан пулин дакъатар харж апувал алабхъу- ру. Хъа наркотикарихъди аьлакьалу вуйи материалар гьадрарин хайирназ (гьеле пулсуздара кмиди!) га- затар- журналариь чап апури шулу, те- левидениейи ва радиойи ярхи йигъди гьадрарикан улхури шулу.

Марихуанайин шиклар- клажар гьийин вахтна автомобиларин гьвала- рик, жигъиларин майкйирик, сотовый телефнарик гьеле рангламиш апІби- инди каьнади шулу. Гьамусяьт интер- нетдиь 600-дихъна сайтар тешкил дапІна ва гьадрариь ачухъди наркоман- ния пропаганда апура. Хъа амма ихъ районаризди ва шагъраризди гьагъю- райи рякьярихъ ва жара йишварихъ гьадму наркоманияйиз кьаршуди ди- дикІнайи щитар дюзмиш дапІнадар. Хъа думу уьзрихъди анжагъ варида- рин кьувват сатиди апІбииндигІан женг гьабхуз шлу ляхин дар. Гьад- дихъди сабси ухъухъ наркотикар та- рагъбаз кьаршуди диш дапІнайи кьув- ватлу ва тьасирлу кьанунар адагънади ккунду. Гьаддин ерина гъаз ухьу жигъ- илариз сагъи уьмур хъапуз дих апурадар? Гьафтайик ясана вазлик саб ражну ваь, хъа гьар йигъан, мум- кинвал ккабхъу гьарсаб аьгъвалат иш- летмиш апури. Анжагъ гьаци гьапІхъан ухъхъан наркотикар адру бахтатар, гьирьятлу ва авадан дюнь- яйиь, берекетлу фикрар- гьиссарихъ- ди абцІнайи, яратмиш апІбан аьгъва- латнаь уьмур хъапуз хьибди. Гьаци гьапІнийиш, иншаАллагъ, ухъхъан гьа- мусдин рябатсуз сяргыатарилан ул-

ХАЙИРЛУ ТЕКЛИФАР

Сари-сариз кюмек аплухъа

Гъюрматлу чвйир! Исламдин жямаят-му саб хизан ва саб беден ву, ва мусурмнар гъаму жямаятдиъ гъадму бедендин жара аплуз даршлу паярикан саб пайназ ухшар ву: бедендин сабнуб тереф иццру гъабхъиган вари жандиз иццру аплуру.

Пайгъамбри ﷺ кѳваин гъаплу гъаму мисали ихъ вахтна исламдин жямаятдин гъялнанкан лапра ужуйи дупна, фицики дидин ягъурлувал вари жямаятдин ягъурлуваликан асиллу шулу. Бедбахтвал гъадрарикан санурихъна гъафиган вари бедендин гъял хатлалували шулу ва вари бедендин арханвал чѳюбгъюру. Гъаци вуйиган, вари мусурмнар чвйир ву. Гъадрарин арайиъ айи аьлакьйир исламдин диндин кѳматлувалиинди ва эдеблувалин заан лишнарин ерийинди дюзмиш шулу, хъа анжагъ девлет хъпан хайирлувалииндигъан ваъ.

Читинвалиъ айи ксариз, касибариз кюмек тувуз, аьжузариз, ачѳни хпариз ва абйир-бабарихъ мягърум гъахъи йитимариз хъайивал аплуз Исламди дих аплура, хъа гъацира Исламди дурарин гъайгъушнарихъан ярхла гъудрузувал кѳваин аплура. Мусурман кас читинвалиъ ахъиган, дугъахъна кюмекнан хил гъачлабккуз чвйир, гъуншйир гъюри шулу ва дугъу учв жарадарин терефнаан гъайгъушнарин ва кюмекнан къялаъ айирси гъисс аплуру, дугъу инсанарин терефнаан чан гъайгъушин зигурайивал рябкъюру, учв дурарин арайиъ айивалиин шад шулу. Ари гъаци аплѳинди мусурмнарин арайиъ ккун хъувалин жямаятдин терефнаан кюмек бихъурдар, гъаддиз читинвалари, фуکلара чпиз адрували дурар гъацдар тахсиркарвалар аплуз, жара ксарин ихтиярарин лик иливуз ва дурарин шейъарин эйсивал аплуз уьми мажбур аплуру. Гъаци хъували жямаятлугъдин ва диндин ягъурлувалин арханвализ тѳсир аплуру. Гъаддиз, гъюрматлу чвйир, гъакълу исламди ухъуз сари тмунуриз кюмек аплбан ва мусурман чве ккарцбан лайикълуваларикан дупна ва йитимаризна хал-йишв адру аьжузариз кюмекнан хил гъачлабккуз дих аплура.

Аль-Бухарийи ибн Уьмарикан гъебхъу Аллагъди Гъаънайирин гъядис кѳваин гъаплу: «Мусурман кас мусурмниз чве ву, дугъу дугъаз илзигурдар ва думу ккатлахъурдар.

Шли чвуччвуз читинвалиъ айиган кюмек аплуруш, гъацириз Аллагъди учв читинвалариъ ахъиган кюмек аплѳиди. Хъа шли мусурман кас бедбахтваликкан гъюрхиш, Аллагъди гъацар кас Аьхиратдин йигъандин аьзбарикан сабнубдикан уьрхиди, хъа шли мусурман кас гъюрхиш, Аллагъди гъацар кас Аьхиратдин йигъан уьрхи-

ди». Ачѳни хпариз ва читин уьмрин аьзабнаъ айидариз кюмек аплувал исламди варитлан ахъю гъунар ва гъюрмат вуди гъисаб аплура.

Гирами мусурман чвйир ва чйир! Ихъ шариаьтди ухъуз сари тмунуриз кюмек аплѳинай, кѳлура, читинвалари ккагънайи ксарин гъайгъушнаъ учѳувал теклиф аплура. Шариаьтди ухъуз гъацдар ксар агувал ва дурарихъна дикъатлуди фикир тувувал теклиф аплура. Имам аль-Бухарийи ва Муслимди Абу Хурайрайихъан гъафи гъядис кѳваин аплура: «Касиб-му инсанарин арайиъ гъилицнацвал аплуриз, чаз уьлин саб ясана къюб къац, саб хурма ясана къюб хурма ккубкъруриз кѳлурдар. Гъакълу касиб чаз гъубкѳну иплуб-убхъуб адруриз, чаз садакъа туври кѳури аьмлар дараплуриз ва инсанарихъна ча кѳури дяргъуриз кѳуру».

Хъа чпи уьрхюз багахълуйир ва жара жорейин мумкинвал адру мусурмнарин йитимарикан улхуруш, дурарин гъайгъушнаъ учѳували инсандин ад за аплуру ва Женнетдиъ Аллагъди Гъаънайирихъди гъунши-валиъ хъуз мумкинвал тувру.

Муслимди Абу Хурайрайихъан вуйи гъядис кѳваина хура: «Аллагъди Гъаънайири ﷺ йитимариз кюмек аплурна учв (Аллагъди Гъаънайир) Женнетдиъ чиб-чпиз багахъ хъидича, кѳури гъаплу (ва чан хлин улупру ва аьхонуб тѳуб улупру).

Гъюрматлу чвйир-мусурмнар! Абу Муса Ашарийин тухумди Аллагъдин рякъюз вуйи жигъаддиз удучѳган дурарин иплуб кам шулу ясана аьхирихъна гъюру ясана шагъриъ чпин тухумдин вуйидарин иплуб ккудубкѳлурайиган, дурари чпиз айибдикан уч аплуру ва сабси пай аплуру. Гъаддин гъакънаан Аллагъди Гъаънайирихъна хабар гъафиган, дугъу дурарин тяриф гъаплу ва гъадрарихъан имбудариз нумуна гъадабгъувал теклиф аплуру. Ва Пайгъамбари гъадрарикан гъаплу: «Йиз рякъ гъадрарин рякъ ву, ва гъадрари гъаплуб йиз диндиъ улупнайи ляхнарикан саб ву». Гъеле аьдати шараитариъра кмиди Аллагъди Гъаънайири учуз иплубдикан сари тмунуриз капувал ва гъуншйиринна багахълуйирин гъайгъушнаъ хъувал теклиф аплуйи, фицики гъаци аплували албагну яшамиш хъуз ва ккун аплуз мумкинвал тувру. Муслимди Абу Заррихъан вуйи гъядис кѳваин гъаплу: «Я Абу Зарр, уву иплуб гъязур аплурайиган, гъазниъ артухъди шид убз ва гъуншйириз дих аплѳин».

Аьйшайи ихтилат гъаплѳинийи: «Чпи чарва гъубккган, Пайгъамбари ﷺ гъерху: «Чарвайикан фукъан ими?». Узу гъаплѳинийи: «Дидкан гъубзнайиб анжагъ сабнуб жвукъ ву». Дугъу гъаплѳинийи: «Дидкан жвукъ ктарди имбуб вари гъубзна». Ясана ухъуз чарвайин йикк пай аплувалин сабаб гъубзна, ухъу ухъуз кѳури гъибту чарвайин

жвукъ ктарди имбунуб варибдин.

Мусурман чвйир, садакъа тувбаз лигну жорбежор ужувлар (савабар) тувуз муумкин ву. Садакъа тувбаз айи савабарикан саб жвуван шейъ-шюйъ уьбхювал ва аьзарлуйир сагъ хъувал ву. Аль-Хатибди ва ат-Табаринийи иб-Масуддихъан вуйи гъядис кѳваин аплура: «Ичв мал-девлет закат тувбинди уьбхъйи ва садакъа тувбинди ичв азарлуйир сагъ аплѳинай, хъа бедбахтвалихъна дюаъ гъязур аплѳинай».

Сар аьлимди гъамци кѳури гъебхъунуз: «Сар жигъил живан гъафунзухъна ва гъаплу: «Йиз чуччун уьзри духтрарик гъурхувал капѳрайи. Гъадугъаз кюмек тувру жорейин давадарман айкѳлан?». Аьлимди дугъаз жаваб тувру: «Гъакълу ву. Къудратлу Аллагъу Тааълайи инсандин уьмрин вахт-къадар улупна. Амма гъядисдиъ мялум аплурайиганси, эгер Аллагъдиз ккундуш садакъайи кюмек аплуру, гъаци вуйиган гъадугъан уьзур сагъ аплбан метлебариз харж гъаплубкъан садакъа тув». Жигъили дугъаз жаваб тувру: «Узуз гъадму садакъа шлиз тувну ккундуш аьгъдаруз, гъациб садакъа тувбаз лайикълу касдихъна уву тувнийиш ужу хъибдийи». Аьлимди гъадму садакъа гъадабгъуру ва садакъайихъ мягърум вуйи динагълийиз тувру. Ва дугъкан чаз гъадму садакъа хътаплуриз дюаъ урхувал тѳалаб аплуру. Ва садакъа гъадабгъури кетѳерцнайи чи сагъ ишри кѳури дюаъ аплуру. Сацѳиб вахтналан садакъа туву жигъил аьлимдихъна чан чи сагъ хъпан хабар хъади чухсагъул мялум аплуз гъюру.

Бязи вахтари садакъа, думу мягътаж вуйи ксарихъна гъурубкган, Аллагъдин улихъ гъажна уьмратлан ужуб шулу. Имам ибн Касири гъаплу: «Имам Аьбдулагъ ибн Мубарак гъаддиз рякъюз учѳвну ва фунуб-вуш саб шагърихъан тина гъагъюрайиган дурарин аьрабайиъ жакъв йибкѳлуру ва дугъу гъадму жакъв урслина (уршвлина) ккатлабхъуз теклиф аплуру. Дугъахъди хъайидар сацѳиб улихъди гъагъюру, хъа учв сацѳибди къяляхъ шулу, дугъаз хульан удучѳурайи риш рякъюру ва дугъу ккатлабхънайи ва дубкѳнайи гъадму жакъв гъадабгъуру ва чпин хулаз гъялакди гъагъюз хъюгъу. Аьбдулагъ ибн Мубарак гъадрарин хуларихъна гъюру ва гъадму шуру дубкѳнайи, хъили дубхънайи жакъв гъаз гъадабгъунуш гъерху. Нач дубхънайи шуру кѳуру: «Гъамушваъ узунна йиз дада дуламиш шулача ва учуз аьхнин илипруб гъаму йирси парчайин тикетлан адарчуз, хъа иплубдикан кѳуруш, гъаму уршвлина инсанари ккатлахъдар ишлетмиш аплури шулча.

Учуз гага айчуз, думу гъакѳну ва учуз иплубдикан гъич фуکلара адарчуз». Гъаддикан гъебхъу ибн Мубарак ишуз хъюгъю. Дугъу гъаддиз гъязур даплѳинай алахърудар хувал теклиф аплуру ва чан гъуллугънаъ айи-

рихъан гъерху: «Увухъ фукъан пул хъавухъ?» Дугъу жаваб туву: «Агъзур динар» (юкъуб килойилан зина гъизил гъисаб ву). Ибн Мубаракди гъаплѳинийи: «Ухъуз къаб динар гъит. Гъадму къадар пул ухъуз душну гъюз лазим хъибди, хъа имбу вари пул гъаму дишагълийиз тув, Аллагъдинди ху аплураза: гъаму дишагълийи чан дердериинди узузра ахъю дерд тувну, гъадугъаз кюмек аплувал Аллагъдин ﷺ улихъ гъаму йисан гъагъдиз гъагъювалтан ужу ву». Ва дурар гъагъдиз дуршди чпин хулаз къяляхъ хътакуру.

Сар кас имам Зуннун аль-Мисрийихъна гъюру, думу ахъю динагъли вуди гъахъну. Дугъу гъерху: «Узуз варж дирхам (пул) азуз, гъадму пул хъади узу гъагъдиз гъагъюз, даршсана садакъа пай аплуза?» Зуннунди дугъхъан гъерху: «Уву чарасуз вуйи гъагъдиз гъушунва». Дугъу жаваб тувру: «Ав». Зуннунди кѳуру: «Эгер уву думу йицѳуб касиб хизандиз пай гъаплѳиш ва гъадрарикан гъарсариз йицѳуб дирхам тувѳиш, гъаци гъаплѳиш, увуз хъана гъагъдиз гъагъюбтан ужу ву. Эгер ккундуш, узухъ хъебехъ». Гъадму касди гъаци гъаплѳура вуйи.

Ихъ уммайиъ чпиз айи шейъарикан ужударстар садакъади тувру динагълийир ади гъахъну.

Абу Бакри агъавал аплури гъахъи девриъ къурвал гъабхъну. Ва инсанариз лапра читинвалар алахъуру ва дурари халифдиз шикаят аплуру. Абу Бакри дурариз кѳуру: «Аьгъ аплѳинай, белке Аллагъди учву гъаму бедбахтваликкан ккадаур». Йигъандин аьхирихъна шагъри аьгъю гъабхъиганси, Шамайин хю, ччим, гъеерцуз тѳумтлар ади Уьсмнан аьрабайин гъагъ гъюру ва дугъу дурар саб хулаз хуру. Дугъахъна гъадму шейъар масу гъадагъуб метлебниинди севдиграр гъюру. Дугъу дурарихъан гъерху: «Учву узуз фицѳиб гъакъи тувдичва?» Дурари гъаплѳинийи: «Къюбдихъ саб дирхам». Дугъу дурариз кѳуру: «Узуз артухъди тувуйи». Дурари юкъу-къуб дирхам тувуз мяслааьт аплуру. Дугъу дурариз гъадрарихъ артухъди пул ткувуйи, кѳуру. Хъасин дурари гъерху: «Эй Абу Амр, шагъриъ учутлан артухъди кѳмат тувру алверчйир адарки, яраб увуз учутлан артухъди кѳмат тувдар фужар вуйкѳлан?» Дугъу жаваб тувру: «Аллагъу тѳааълайи узуз гъарсаб дирхамдиз йицѳуб тувра. Учвхъан узуз думутлан артухъди тувуз хъибдичвухъан?». Дурари кѳуру: «Ваъ». Дугъу кѳуру: «Гъакълу ву, Аллагъра шагъид ву, гъаму аьрабайиъ айи вари шейъар узу касибариз садакъа вуди тувдиза».

Аьзиз чвйир, жвуван гъийиху абйир-бабарихъанди садакъа тувуб ужу ву, дураризра садакъа тувуризсис саваб хъибди.

Аллагъдин улихъ швумал йихъай. Аллагъ Бахишламиш аплур, Камаллур ву.

Гъаму сюгъбат Мягъягъала

ГАШДИ АЙРИЗ УЪЛ ТУВ, АБЗАРЛУЙИИН УЛУРКЪ ВА ЙИСИРВАЛИЪ АЙИР АЗАД АПИИ

ГЪЯДИС

ДЮНЪЯЙИН АРХИТЕКТУРА

Самарканддин мистар

Сач ЮНЕСКО-йин лиш-никкди вари дюнъяйин жямьяатлугъди Самарканддин 2750 йисандин юбилей къайд гъаплну. Гъаддихъди аьлакьалу вуди неинки Узбекистандиъ, хъа гъацира дюнъяйин жара уьлкйириъра шадвалин серенжемар клули гъухну.

Самарканддиз Востокдин уткан гавагъир клури шулу. Кюгъне деврарин устадари яратмиш гъаплу аьлааматнан успагъивалари инсанар аьлаамат аплура. Швнуд сад аьсрар ккудушнушра, хъа амма дурар гъира кмиди сифтейин успагъивалин тягъярнаъди гъузна. «Культурйир сатли аплурайиб», «Востокдин Рим»- гъамцдар успагъи гъафар ва къимат тувувал кюгъне шагъриз хас вуйидар ву. Думукъан успагъиб гъаму жилин алдар. Гизаф къадар агъзраринди йисари дидихъди хайлин къисйир аьлакьалу аплура. Амур Темурин девриъ дидиз Жилин акушин туврайи Хяд клури гъахъну. Гъаз гъапиш аьхю гъакимдри чан госуларствойин меркез багъ-бахчайиз ухшармиш апбан бадали гъич фуклара гъайиф аплури гъахъндар, гъадму шагърин успагъивал за ва адлу апбан ва думу дюнъяйин вари вахтариз варитлан успагъиб вуди гъибтбан метлеба-

риз гизаф къувватар харж гъаплну.

Самарканд Римдин «уьмурлуг шагърин» тай ву. Археологарин фикраринди думу 2750- 2800 йис мидиз улихъна тикмиш гъаплуб ву. Гъаци вуйивал узбекаринна французарин экспедицияйин аьлимари ахтармиш гъаплу ва дурариз гъаркъю культурайин гюмбтари тасдик аплура. Аьхиримжи йисари Афрасиабдин (Маракандайин) (думу бици шагъриз ухшар вуди рябкъюйи) къалайин цалар ва къапир, хъа гъадрихъди хъайи цаларин багахъ йишвар ачмиш аплруган аьлааматнан шейъар гъидихъну (гъвандин гъабарин, рюкчарин тикйир ва гъам жарадар). Дурарик ихъ аьсриз улихъна вуйи миржибпи-ургубпи аьсрариъ яратмиш дапнайивал субут аплру жорейин лишнар каънади гъахъну.

Биклбарин мяднариан аьгю шулайганси, сад агъзур йис мидиз улихъна Индийский океандиз Самарканддин Океан клури гъахъну, хъа Инд клуру нириз Самарканддин нир клуи. Йицлупи аьсрин автор Бузург ибн Шахрияри «Индийин аьлааматар» клуру чан китабдиъ биклурайганси, аьрабарин морякари Самарканддин Океан ихъ вахтарин Индийский океан ерлешмиш дубхънайи терефназ клури гъахъну.

Самарканд исламдин илмарин центрси аьсраринди адлу ву. Гъадушваъ имам Аль Бухари (810- 944) яшаммиш гъахъну ва яратмишарин баркаллу ляхин клули гъубхну. Думу ислам дин аьгю апбаан адлу аьлим вуйи. Дугъу гъибиклу «Аль - Джамиа ас-Сахих» клуру адлу китаб вари дюнъяйин мусурмнари Къуръандин къаляхъ кюбпи гирами

китабси гъисаб аплура. Имам Абу-Мансур аль-Матуриди (870- 944) мусурман дюнъяйин зурба фикрин инсан, исламдин теологияйин бина дивур, суннит жорейин Матуридияйин мектебдин бина дивур вуди гъахъну.

Самаркандди вари инсаниятдиз культура жигъатнаан айи метлебувал, хъа гъацира гъадушваъ айи гизаф къадар гюмбетар фикриназ гъадагъну, думу ЮНЕСКО-йин дюнъяйин ирсан гавагъирси гъисаб аплура. Жара уьлкйирин гизаф къадар аьлимари тасдик аплурайганси, Самарканд шагъри вари региондиъ исламдин архитектура артмиш апбаз гужалди тясир гъаплну - Къялан Азияйин

кюгънейин вахтарихъанмина гъийин йигъазкъан. Ккудубшу деврин Узбекистандин уьмриз ужуб шил гъибтбиинди Узбекистандин жара шагърарихъди сабси (Хива, Бухара, Карши, Шахрисабза кюгънейин Кешдихъди) Самаркандди культурайин ва политикайин уьмрин асас деврариъ асас метлебувал уйнамиш аплура. Аьсраринди наслариз аьйирбабарин яратмишар гъитна.

Къайд аплуб лазим ву, фикци дюнъяйин архитектурайи табиаътин успагъиваларихъди сабси албагнайи варитлан уткан дараматар Самаркандди а-дурар Биби-Ханум мист, Тимуридарин накъвар-Гур Эмир ва Тилля-Карийин медресе ву.

МЯЛУМАТ

Шейх Сейфулла-къади Башларовдин рюгълувалин ирс

Вариурасатдин илминна практикайин конференция

РФ-дин образованиейи ва илмин министерствойи, Дагъустандин мусурмнарин Духовный управлениейи, исламдин образованиейин ва илмин Кафари Кавказдин университетвалин Центри, Мама-Дибир аль-Рочийин ччурнахъ хъайи теологияйин ва диндин аьгювалар тувбан Институтди, РАН-дин ДНЦ-йин ччалнан, литературайин ва искусствойин Институтди учвуз Вариурасатдин илминна практикайин конференцияйиъ иштирак хъуз теклиф аплура. Гъадушваъ гъял аплру тема гъаму ву:

«НАКЪШБАНДИЙИИ, ШАЗАЛИЙИИ ВА КЪАДИРИЙИИ ТИАРИКЪАТАРИИ ШЕЙХ, АДЛУ АЬЛИМ - АЛЛАГЪДИИ ДИНДИАН АЬГЮВАЛАР ТУВРИ ГЪАХЪИ СЕЙФУЛЛА-КЪАДИ БАШЛАРОВДИИ УЪМРИКАН ВА РЮГЪЛУВАЛИИ ИРСНАКАН»

Конференция гъабхру йишв-Мягъячгъала шагъур, Дахадаевдин ччурнахъ хъайи кюче, 136, Дагъустандин исламдин университетдин хулар.

Гъабхру вахт: 2008-пи йисандин **25-пи апрель**. Ляхин ккебгъру вахт 10.00

Конференцияйин ляхнин натижийриз асас духъну материаларин сборник чапдиан адапиди. Лапра бегъемди вуйи мялумат гъаму аьдрисдиан гъадабгъуз шулу: **Мягъячгъала шагъур, Аьзиз Аьлиевдин кюче, 2. ДУМД, исламдин просвещенийин отдел.**

Аьлакьа уьбхру телефон: (8722) 63- 41- 85; факс: 63- 64- 77

АБЙИР-БАБАРИН УЖУДАР АЪДАТАР УЪРХЮХЪА

Ихъ ччивар багъри дагъларийъ айихъ

Иса ГЪЯСАНОВ
журналист

Гъарсаб халкъдиз чаз хас вуйи хусуси ччивар, аьсрариинди гъузнайи аьдатар ва дидикну адру, ужуб терефнахъинди вуйи аьдатар а. Гъадрииз асас духъну агъалири чпин уьмур ккабалгуру, жямьаьтлугъ артмиш шулу, къанунар адагъуру... Узуз йиз терефнаан гъадриин гъакънаан йиз хусуси фикрар ашкар аплуз ккундуз, гъаддиз гъийин вахтна, гъайифки, ухъу дурграйи ужудар аьдатарин гъакънаан йиз кьваъ айи гъиссар ичв арайиз адагъураза.

Сабпи нубатнаъ ухъу, гъуларииан шагърин дюзенариз гъафидари, гъадму ужудар аьдатар дурграхъа, хиял апарваки, гъадму аьдатар ихъ абйир- бабари чпин вари уьмур гъаплу, хъа гъамус инсанар адру бюркю дагълариз ва гъяцли гъванар- гъарзариз гъузра. Шагърариз удучъвну гъушган ухъу неинки ихъ багъри гъул, багъри хал- хизанди ккебгъу уьмур гъитрахъа, хъа гъацира ухъу шерейте йисарихъанмина гъягъийр- титийр ва жара надинж, валар аплури гъушу кючийр, хярар- хутлар, яркврар- кюлер, гъванар- гъарзарра, саб гафниинди, ихъ абйир- бабарин хазнара. Шагърариз удучъвну гъушдари - ухъу гъадму багъри юрдарийъ абйир- бабарин, чвийр- чйирин накъварра (никъар), аьсрариинди гъуларандар уч шлу гимдин багахъ дивнайи ва саклал духънайи ярхи гъванарра, гъулан зиихъ ясана исихъ ухъу бадали рузурайи ва дахаргнаийи вахтна

жвуван квантлар ккивну убхъури гъахъи думугандин багъалу булагъарра кмиди ялгъузвалиъ гъитрахъа. Ав, гъадушваъ айи вари марцциб гъитну ухъу ихъ абйир- бабарин тарихи йишвариз, бици ватандиз гъаргандиз вуди баркаллагъ клурахъа.

Дюзенариина гъергу саб жерге жигъилари чпи лапра азадди, къадарсуз асиллу дарди улупуру, гъадму гъисабнаан ихъ абйир- бабарин аьдатариканра гъархри.

Мягъямед шагърин «культурайихъди» таниш хъюгъну имиди дишлади гъадму Мягъямеддикан Мага шулу, Шамиликан - Шомик, Хадижатдикан- Хадишка, Умукусумдикан- Ума, Къазимягъямеддикан- Казик, Рамазакан- Рома ва гъ.ж. Саб гафниинди, гъацдар ужудар ччвурар али ксари чпин уьмриан, ужударстар ччвурарихъди, ужудар аьдатарра кацфра.

Эгер йиз абйир- бабари узуз Иса клуру ччвур тувнаш, узуз гъадму ччвур наьнан ва

фици арайиз гъафиб вуш аьгъяди ккунду. Аллагъу Тааьлайи Гъаьнайириз тувнайи гъаму ччвур - Иса гъаз узу Исикдиз илтйибклуру хъа?

Гъаз- вуш ухъуз гъич сабанра фицир-вуш Ивандикан Мягъямед шулдар ки, ясана Шурайикан- Шувайнат, Марусайикан- Марьям, Зояйикан- Зейнаб ва гъ. ж.

Ухъуз гъамцдар жара ччвурар тувбан тахсирклар гизафна- гизафси ихъ абйир- бабар ва ухъуз интйивалиинди успагъ-

Дагъустандиан, хъа гъацира вари Урусатдианра гъадагъуз шулу, фицики мусурман ччвурарин кьиматлувал аьгъю гъабхъи баяри ва шубари чипъин али хас дару ччвурар дигиш аплуб, чпин абйир- бабарин гъалатлар дюз алауб метлебниинди гъеле паспортарра кмиди гъюдюхюру.

Ухъухъ айи аьдатарикан ужубсиб яшнан аьхюдариз ва дишагълийириз гъюрмат аплувал ву. Хъа шагърарийъ гъадму жигъатнаан гъял фициб вуйклана? Гъайифки, хайлин жигъилари чпи европайин агъалирин саягъниинди палат алабхъувал, гъадриин саягъниинди аьдатар хъаувал, гъадриин ччалариинди улхувал, модный сумчрар тешкил аплувал заануб вуди гъисаб аплуру. Мисал вуди гъадабгъиш, дагъларииан шагъриз удучъвну дуфнайи бязи жигъилари сумчрин столиин шамар диври шулу. Белке дурариз дегъ- заманайин аьдатар- циз ибадат аплувалин аьдат ккебгъуз ккунди ашул? Хъа думу аьдат мусурман диндиз ва аьдатариз къаршу ляхин ву. Саб ражну узу швуш хурайи баалин гагайихъан гъаму аьдат гъаплуб ву, столиин шамар дивувалин метлеб фу вуйклана, клури гъерхан, дугъхъан аькьюллу жаваб тувуз гъабхъундайи ва гъапнийи: «Жарадарира гъамци аплури шулуки». Хъа гъаз гъаци аплураш ва гъаддин метлеб фу вуш, дугъхъан якйинди жаваб тувуз гъабхъундайи. Хъа жарануб сумчрикан улхуруш, ари гъадушваъра шамар кархънайи ва гъеле мевлюдра гъапнийи. Гъаз гъаци...?

Абйир- бабарин вазифа чпин веледари ва чпин хутла-

ри ихъ абйири ва абйирин абйири хъаъри гъахъи ужударстар аьдатарин кьиматлувал уьбхюб ву. Мюгъкам ччивар ккадру гъар сацциб вахтналан ебццуру. Мюгъкам ччивар ккадатган, гъадриин ерина зяйифдар, назкидар арайиз гъору. Дурар ужудар аьдатар улупбиинди ва уьрхбиинди артмиш духъну ккунду.

Йиз гъул ягъли дагъдиин ерлешмиш дубхъна. Душваъ аьдатнаан дару марцци гъава а, душваъ убжру уьлин ниьра аьдатнаан даруб ву, душваъ булагъдин марцци шид рубзура, девлетлу хутлар- чюллер гъатларццна, гъадушваъ йиз абйир- бабарин, багахълуйирин накъвар (никъар) а. Гъадушван марцци гъава хътагъувал, агъсакъларин ихтилатарихъ, дурарин зарафатнаан гафарихъ хъпехъувал, пагъ, фукъан кефлу ляхин даринхъа?

Дагъдиз удучъвну, гъадушваъ мичли шид убхъувал ва ицци гъава хътагъувал, яркврар- хярарийъди сейир аплувал, жвув урхури гъахъи ва аьхю Ватан ккун аплуз улупу багъри мектебдиз гъягъювал, пагъ, гъамура хъана хайирлу ляхин даринхъа?!

Ччиварихъан гъудучъвну ккундар, дурар ихъ эдеблувалин уьмрин бинийр ву. Чччивар адру кас буш йишвак, геелег адру жямьаьтлугъдик, тарих адру ватандик гъисаб ву, ччивар ккадру гъар беден адру инсандик гъисаб ву.

Дюзенариз дуланмиш хъуз гъафиган, гъачай ихъ абйир- бабарин ужударстар аьдатар ва гъадриихъди сабси ягънамус гъадрихъуз чалишмиш хъухъа, аьзиз мусурман чвийр ва чйир!

ЖИГЪИЛАР УЧ ГЪАХЪНУ

Гъяждиз гъушдарин хайирлу гъорюш

Теологияйин ва диндин ляхнарин институтди мевлюд клули гъубшну. Думу чпин урхбан идарайин мялимар ва студентар гъяждиан къяляхъ гъювализ бахш дапнайиб вуйи.

Гъаму жорейин серенжем мушваъ къюбпиражну клули гъабхура. Ва институтдин ректор Макъсуд Садикъовди гъапиганси, думу чпихъ тешкил аплурайи ужуб аьдатнаан ляхинси дубхъна.

Мевлюд чпин студентарин хушниинди тешкил аплурайиб ва гъабхурайиб ву... Шиьрар гъурхну,

гъяждин бязи лайикъуваларикан ктибтну. Студентари аьхирийъ саягънайин тамаша клули гъубхну. Гъадушваъ сар жигъил балхъан паччагъдин ва дугъан багахъ хъайидарин ахмакъвал ва такабурвал себев вуди гъяж клули гъабхуз дархъуваликан ктибтну.

Мевлюддин аьхирийъ гъяждиз гъушдар чпира удучъвну гъулхну, жюрбежюр ихтилатар гъаплну, уч духънайидариз гъяжди чпин фикрарийъ гъиту ужудар фикрар ачухъ гъаплну ва Аллагъу Тааьлайи гъарсар мусурман касдиз гъадму гирами жилариина гъягъюз ва гъяж клули гъабхуз мумкинвал тувувал ккун гъаплну.

Хусуси мялумат

АЛЛАГЪУ ТААБЛАЙИЗ ИНСАНРИКАН ВАРИТАН АРТУХЪДИ ККУНИР ЖАРА КСАРИЗ ХАЙИР ТУВРУР ВУ

ГЪЯДИС

ИЧВ СУАЛАРИЗ АЪЛИМАРИ ЖАВАБАР ТУВРА

Мугъяммад-гъяджи МУГЪЯММАДОВ

канонический редактор

m-hunzah@mail.ru

Мугъяммад Мугъяммадов исламдин илмар агъю аплуз Шамилин ччурнахъ хъайи райондин Батлукъ гъулаъ 1994- пи йисламмина хъюгъна. 2001- пи йисан СКИУ ккудубкӀну (гъамусдин Дагъустандин исламдин университет). 2002- пи йисламмина гъаму вуздиъ гарсар кивра. 2007- пи йисан Хунзах райондин имамди тийин гъаплу. 2008- пи йисламмина «Ассалам» газатдин диндин месълириан вуйи редакторди лухура.

Гъарсар мусурман касдиз Аллагъу Тааблайи гъаплнаи Къуръандиъ дупнаи пайгъамбарин, малаикарин ва дафтарин ччвурар агъяди ккундин?

— Ав, агъяди ккунду. Тялукъ вуйи яшназ дупнаи гъарсар мусурман касди чахъан агъю аплуз удукъру гъарсаб агъюваларин жавабдарвал гъисс даплну ккунду. Мугъяммад Пайгъамбарин кӀури гъахъну: «Агъювалар гъадагъувал гъарсар мусурман жвиван ва гъарсар дишагълийин вазифа ву».

Имам аль-Гъазалии гъаплну: «Гъарсар мусурман касди, чахъан мусурман агъювалар гъадагъуз шули, хъа амма

агъювалар гъадагъуз дархъиш, жаза гъадабгъиди».

Ухъуз Къуръандиъ ва ухъуз ихтиллат гъаплу ясана хътау Мугъяммад Пайгъамбарин гирами дафтарин къайд даплнаи вари пайгъамбарин ва малаикарин ччвурар агъяди ккунду.

Къуръандиъ 25 пайгъамбарин ччвурар къайд даплна: Мугъяммад, Адам, Нюгъ, Идрис, Худ, Шуайб, Сялигъ, Зулъ Кифли, Ибрагъим, Исхакъ, Якъуб, Исмаил, Юсуф, Ильяс, Аляса, Давуд, Сулейман, Аюб, Иса, Муса, Гъарун, Лут, Закария, Ягъя, Юнус.

Малаикарин ччвурар: Жабраил, думу Аллагъу Тааблайин ва Мугъяммад Пайгъамбарин арайиъ аьлакьа уьбхурр вуди гъахъну. Исрафили Ахиратдин йигъан, Мукаили дюнъийин жилиин али вари чивишнарин ипӀрубхърубдин зинин гъозчивал гъабхуру, Израили инсанарин рюгъяр гъахуру, Ризван Женнет уьбхурр ву, Малик Женнет уьбхурр ву, ва Забаниатар-Маликрин кюмекчйир, Мункар ва Накир-накъвдиъ (никъриъ) айдарихъан гъисаб-суал гъадабгъурдар, Ракиб ва Атид-Аллагъдин лукъари гъаплу вари ляхнар-гъаракатар дикӀрудар, Гъафазатари (малаикар-уьрхурдар) инсанар бедбахтваларихъан ва читинваларихъан уьрхюру, Аьрш уьбхуру малаикар, Курубионар Аьршдин багарихъ хъайидар, илдикурайидар ву. 104 дафтар гъахъну, гъадрикан варитан гавагъирарстар-Шисуйихъна, 30 Идрисдихъна, 10, Ибрагъимдихъна, 10, Мусайихъна, 10, Таврат гъаплнаи улихъна. Забур Давудрихъна, Инжил Исайихъна ва Къуръан Мугъяммад Пайгъамбарихъна.

Йиз дада мусурман дишагъли дар. Думу узур

Чан диндихъна хуз чалишмиш шула ва узкан узин али гъижжабдин палат илдибтувал тӀалаб аплура. Дугъаз узун наразивал улупруган, дадайик хъял кубчӀвру. Узун фу даплну ккундуш, узун теклиф тувайчва.

— Исламди ухъуз жвуван абйир – бабарихъ хъпехъуз дих аплура, гъеле дурар мусурман даршра. Гъадрихъна веледари ужувлан саягъниинди янашмишвал улупуб лазим ву. Эгер абйир-бабари чпиз Аллагъу Тааблайи къадагъа даплнаи ляхнар аплнаи кӀуруш, думуган бицидариз чпин абйир-бабарихъ хъпехъуз ихтияр а. Пайгъамбарин гъядисдиъ дупна: «Аллагъдихъ хъпехъуди Дугъан яратмишарихъ хъпехъуз хай шулдар».

Диндин ва светский илмар цийи алабъан къайдйирин арайиъ айи асас фаркъвал фтиъ а?

— Вари илмар Аллагъу Тааблайин амриинди арайиз гъурайидар ву, хъа амма дурар цийи алабъан къайдйир жара жюрейиндар шулу. Аллагъу Тааблайи диндин илмар Чан пайгъамбарихъантина ккудубкӀнаи саягъниинди гъадар ву. Ари гъаддиз гъу-

душвариъ жвувантинна цийи аьлава аплбар тӀауз, яратмиш аплуз йишв адар, фицики дурар Первердигарихъан вуйидар ву, хъа инсандин фикирлувалин терефариз аьхир ади шулу. Хъа светский илмар наслиан наслиз артмиш шулайидар ву, жара аьлимарин хъуркьувалариз асас духъну. Гъацдар аьлимар гъалатӀ дархъбахъан уьрхюз шулдар.

Яшнакна ккуркънайи мусурман касдиз искан кӀул фицдар агъювалар ади ккунду?

— Яшнакна ккуркънайи гъарсар мусурман кас диндин умудлу вуйивалин, мусурман касдиз духъну ккуни, чан улихъ дийигънайи сабпи ну-

батнан вазифйиркан, Исламдин бинйиркан, хъа гъацара мусурманарин арайиъ айи аьлакьйир фицдар духъну ккундуш, гъадму къайдйиркан агъювалар ади ккунду.

Исламдин аьлимарин улихъ дивнайи вазифа фу ву?

— Аьлимарин вазифа фицибуш цийиб ктабгъувал дар, хъа диндин илмар сифтейин бинаиъ айигандин тягъярнаъди агъю аплувал, фикирназ гъадагъувал ва уьрхювал, хъа гъацара жара ксарихъна гъадрар тувувал ву.

Аллагъ наан а, кӀуру суал тувбан - гъерхбан мяна айкӀан?

— Аллагъдин гъакънаан улпруган, бушлугъарин терефар улупувал, ишлетмиш аплувал герек дар, мисал вуди гъадабгъиш, ягъливал, исвал, арччул, гагул терефар ва гъ.ж. Аллагъ наан а? кӀури гъерхувал мянасуз суал ву, фицики «Наан а?» кӀуру гафну бушлугъвалиъ йишв улупура. Ухъу халкъ гъаплу Первердигар Чан яратмиш аплбарихъ мюгътаж духънадар. Ари гъаддиз Аллагъ фицибуш саб йишваъ а, кӀури улупуз хай шулдар.

РУЗНАМА

АПРЕЛЬ

Дни	Утренний	Восход	Обеденный	Послеобеденный	Вечерний	Ночной
1	3.50	5.29	12.00	15.27	18.18	19.44
2	3.48	5.27	12.00	15.27	18.19	19.46
4	3.44	5.23	12.00	15.28	18.21	19.49
6	3.40	5.19	12.00	15.29	18.23	19.52
8	3.36	5.16	12.00	15.30	18.26	19.55
10	3.32	5.12	12.00	15.31	18.28	19.57
12	3.38	5.09	12.00	15.32	18.31	20.00
14	3.22	5.05	12.00	15.33	18.34	20.04
16	3.18	5.01	12.00	15.33	18.36	20.07
18	3.13	4.58	12.00	15.34	18.38	20.10
20	3.10	4.56	12.00	15.35	18.40	20.13
22	3.05	4.53	12.00	15.35	18.42	20.15
24	3.01	4.50	12.00	15.36	18.44	20.19
26	2.57	4.49	12.00	15.38	18.47	20.23
28	2.52	4.44	12.00	15.38	18.49	20.26
30	2.49	4.42	12.00	15.39	18.51	20.29

МОБИЛЬНИЙИАН СЮГЪБАТ

Гъюрматлу газат урхурдар!

Учу «Мобильный сюгъбат» кӀуру рубрика ачмиш аплурача ва ичв арайиз гъамциб суал хурача:

«ТАБАСАРАН ЧІАЛНИИНДИ УДУБЧІВУРАЙИ «АССАЛАМ» ГАЗАТДИКАН ФИЦИБ ФИКИР АПІУРАЧВА?»

Ичв суалар учвхъан учуз хътауз шулу SMS-диъди 30-пи мартдиз гъаму нумрайизди: 8-928-871-23-71

Редакция

Учредитель

Благотворительный фонд "Путь". Газета печатается по согласованию и одобрению Духовного управления мусульман Дагестана

Редакционный Совет

Ахмад-хаджи АБДУЛАЕВ
Магди-хаджи МУТАЙЛОВ
Мухаммад-Закир ЮСУФОВ

Редактор

Пирмагомед КАСИМОВ

Верстка

Ахмед МАГОМЕДОВ
Буржум ГУСЕЙНОВ

Газета зарегистрирована Управлением Федеральной службы по надзору за соблюдением законодательства в сфере массовых коммуникаций и охране культурного наследия по ЮФО (г. Ростов-на-Дону) – свидетельство о регистрации ПИ № ФС 10-6401 от 15 декабря 2006 г. Индекс 51325 При перепечатке ссылка обязательна

Газета набрана и сверстана на компьютерной базе «Ас-салам»

Отпечатана в ООО «Дом печати» пр. Акушинского, 20 Заказ № _____

Сдано в печать 11.03.2008
Тираж 1000 экз.

Адрес редакции:

367015 РД, г. Махачкала, ул. М. Ярагского, 128

Телефон: (8722) 61-00-64

E-mail: info@assalam.ru

web: www.assalam.ru